

VIIES PÜHAPÄEV PÄRAST NELIPÜHA AD 2024

Ii 35:1–8 (Rm 14:13–19; Lk 13:1–5)

1 Ja Eliihu jätkas ning ütles:

2 «Seda sa pead siis õigeks, nimetad oma õiguseks Jumala ees,

3 et sa küsid: «Mis kasu mul on, mis abi on mul sellest, et ma pattu ei tee?»

4 Ma annan sõnadega vastuse sulle ja koos sinuga su sõpradele.

5 Tõsta oma pilk taeva poole ja vaata, pane tähele pilvi, mis on sinust kõrgemal!

6 Kui sina pattu teed, mida sa sellega Temale võiksid teha? Ja kui sinu üleastumisi on palju, mida sa nendega Tema vastu võiksid korda saata?

7 Kui sa oled õige, mida sa Temale võiksid anda? Või mida olekski Tal võtta sinu käest?

8 Su ülekohus mõjutab vaid sinusugust meest ja su õiglus inimlast.»

Ja Eliihu tõstis häält ning ütles: «Kas sa seda arvad õigeks, ütled: «Minu õigus Jumalas!», et kostad: «Mis kasu mulle, mille poolest parem, kui et ma patustaks?» Ma tagastan su sõnad ja su sõpradele ühes sinuga. Vaata taevasse ja näe, pea silmas pilvi, sinust kõrgemaid! Kui patustad – mis teed sa Talle? Ja kui su üleastumisi oleks palju – mis sa Tema vastu saavutad? Kui oleksidki õige – mis sa Talle annaksid või mis Tal oleks saada sinu käest? Mehele kui sina sinu kurjus ja inimeselapsele su õigus!»

Sissejuhatus

Iiobi raamat on komponeeritud raamjutustusena, milles esimesed kaks peatükki hõlmava proosavormis sissejuhatus ja viimase peatüki lõpuosas paikneva epiloogi vahele on paigutatud umbes neljakümne peatüki pikkune poeetiline peaosa. Raamat algab peategelase Iiobi tutvustamise ning teda ja tema peret tabanud vähemalt näiliselt mõttetute kannatuste kirjeldamisega, millele järgneb Iiobi kolme sõbra saabumise lugu, kes tulevad teda trööstima, aga ka noomima ja õpetama.

Neile kolmele – Eliifasele, Bildadile ja Soofarile – lisandub raamatu 32. peatükis sinnamaani nimetamata õpetlane Eliihu, kes nii Iiobis endas kui tema kolmes sõbras pettununa annab omalt poolt vastuse Iiobi kaebustele ning selgitab või õigemini üritab põhjendada Jumala mõistetamatut toimimist.

Iiobi raamatu ülesehitus on üsna korrapärane: Iiobi sõbrad peavad vaheldumisi igaüks kolm kõnet, millele Iiob iga korral vastab. Pärast kõiki neid kõnesid – ja neile järgnenud Eliihu oma – võtab sõna Jumal ise, kutsudes Iiobis esile alandliku kahetsuse ning õnnistades teda viimaks nii tema kannatuste kui neile eelnenud õnnepõlvega võrreldes üliküllusliku rikkusega.

Kuigi Iiob on täiesti mõistetavatel põhjustel kõigi inimlike kannatuste võrdkuju, ei ole Iiobi raamatu peateemaks siiski mitte inimlikud kannatused ega nende põhjendatus või põhjendamatus. Sellest tulenevalt ei saa peateemaks olla ka teodiike ehk jumaliku õigluse küsimus – kuigi Iiobi raamatus leidub küllaldaselt materjali nii inimkannatuste kui ka teodiike üle arutlemiseks.

Iiobi raamatu keskseks sõnumiks on pigem tunnistus Jumalast, kes on – varjatult, aga siiski äratuntavalt – kõige oleva ja toimuva taga; kes on alati suurem ka kõige täiuslikumast võimalikust jumalamõistmisest, mis inimesel võib olla – ning keda võib ja tuleb alati, ka suurimais katsumustes ja valusaimais kannatustes usaldada.

Õigupoolest on Iiobi raamatu peaküsimus sõnastatud päris raamatu alguses: «Siis Issand ütles saatanale: «Kas oled pannud tähele mu sulast Iiobit? Sest tema sarnast maa peal ei ole: vaga ja õiglane mees, kardab Jumalat ja hoidub kurjast.» Saatan vastas Issandale ning ütles: «Kas Iiob asjata Jumalat kardab? Eks Sa ole teinud igast küljest aia ümber temale ja ta kojale ning kõigele, mis tal on? Sa oled õnnistanud tema kätetööd ja ta kari on siginenud maal. Aga pista ometi käsi tema külge ja puuduta kõike, mis tal on! Kas ta siis õnnistab Su palet?» (Ii 1:8–11)

Niisiis, lähtudes ilmselt alates pattulangusest inimest saatnud n-õ ebaõiglase kannatuse ja ülekohtuse õnne kogemusest¹ ning sellest võrsuvast nii sisemisest kui sageli ka valjuhäälselt välisest karjest kui mitte lõpliku vastuse, siis vähemalt mingisugusegi selgituse järele, konfronteerib Iiobi raamat lugeja ümbersõnastatud küsimusega: milline on sinu vastus sulle elus osaks saavale? Kas trots ja omaenda õigusele apelleerimine või usaldav alandumine Looja käe ja tahte alla, teades, et see, mida Tema laseb meile osaks saada, on parim ka siis, kui me seda ei mõista ja meil näib olevat peaaegu võimatu sellega leppida?

Seda, kes on Iiobi raamatu autor, ei ole teada. Juudi traditsioonis on selleks vahel peetud Moosest, kuid enamus uurijaid on seisukohal, et raamat on praegusel kujul valminud ajavahemikus kuuendast kuni neljanda sajandini eKr, võib-olla Paabeli vangipõlve või sellele vahetult järgnenud ajal (olles sellisena vähemalt kaudselt samastatav ka Iisraeli rahvast tema pattude tõttu tabanud kannatustega). Heebrea traditsioonis liigitatakse Iiobi raamat Kirjutiste – **כתובים** – alla ning paigutatakse Psalmide ja Õpetussõnade järele, kristlikus traditsioonis on Iiob esimene tarkusekirjanduse hulka kuuluvatest raamatutest. Peategelase nimi **אִיּוֹב** tuleneb tõenäoliselt verbist **אָבַח** – «vihatud olema», «vaenlane olema» – ning seda on tõlgitud kui «vihatu» või ka «tagakiusatu». Vanas Testamendis nimetatakse Iiobit veel Heseieli raamatus ühes reas kahe teise Õige, Noa ja Taanieliga (Hs 14:14.20).

---

¹ Vrd nt Ps 17:13j: Päästa mu hing öela käest oma mõõgaga, meeste käest oma käega, oh Issand, meeste käest, kes on maailmast, kelle osa on siin elus, kelle kõhu sa täidad oma varaga, kelle pojad saavad rohkesti ja kes panevad ülejäägi hoiule oma lastele!

Keelelisi märkuseid

Ja...jätkas – וַיַּעַן – sõna עָנָה tähendab «vastama», «kostma», «jutujärge üle võtma», ka «laulma», «[kõnelemiseks] häält tõstma».

Eliihu – nimi אֱלִיהוּ tähendab «Ta on mu Jumal» või «[see kelle] Jumal Ta on».

Ning ütles – וַיֹּאמֶר – sõna אָמַר tähendab «ütleva», «teada andma», aga ka «mõtleva» või «[mõeldut] väljendama».

Pead siis õigeks – לְמַשְׁפָּט לְשִׁבְחָה – sõna שָׁבַח tähendab «mõtleva», «kavandama», «kaalutleva». Sõna מִשְׁפָּט tuleneb verbist שָׁפַט – «kohut/õigust mõistma», «valitsema», «juhtima», «karistama» – ning tähistab õigust eeskätt juriidilises, õigusemõistmise ja seaduslikkuse tähenduses.²

Oma õiguseks – צָדִיקִי – sõna צָדִיק – «õigus», «õiglus» – tähistab seda, mis on kooskõlas nii õigluse (õiglustunde) kui seadustega; mis on nii, nagu ette nähtud, mis on sirge ja kõveruseta.

Et ma pattu ei tee – מִחֲטָאתִי – sõna חָטָאת – «patt» – tuleneb verbist חָטָא – «[mürgist] mööda laskma», «[õigest eesmärgist] kõrvale kalduma», siit ka «eksima», «patustama».

Ma annan...vastuse sulle – אֲנִי אֶשִׁיבָךָ – sõna שָׁבַח tähendab siin «tagasi tooma», «tagastama», «taastama», «[kellegi] vastu pöörama».

Sõnadega – מְלִיוֹ – sõna מָלַח – «sõna», «kõne», «ütlus» – tuleneb verbist מָלַח – «ütleva», «teada andma», «kuulutama».

Ja...su sõpradele – וְאֶת־רֵעֶיךָ – sõna רָעַךְ tuleneb verbist רָעַךְ – «karjatama», «hoolitsema», «toitma», ka «juhatama», «valitsema» – ja tähendab «ligimene», «kaaslane», «sõber», «lähedane», ka «teine [inimene]».

Tõsta oma pilk – הִבַּט – sõna נָבַט tähendab «[millegi peale/poole] vaatama», «tähele panema», «tähelepanu osutama».

Ja vaata – וּרְאֵה – sõna רָאָה tähendab «nägema», «jälgima», «ära tundma», «mõistma».

Pane tähele – וְשׂוֹר – sõna שָׁרַח tähendab «silmas pidama», «[kellegi] järele vaatama/valvama», «[kedagi] hoidma».

Pilvi – שָׁחַקִים – sõna שָׁחַק – «pilv», «tolm» – tuleneb verbist שָׁחַק – «peeneks hõõruma», «pihustama».

² Nii võiks tõlkida ka: «pead siis korrektseks/korrakohaseks/õiguspäraseks».

Mis on...kõrgemal – גָּבַהּ – sõna גָּבַהּ tähendab «kõrge olema», «ülev olema», «ülendatud olema».

Sinu üleastumisi – פִּשְׁעֶיךָ – sõna פִּשַׁע tähendab «üleastumine», «vastuhakk», «mäss».

Mida sa nendega Tema vastu võiksid korda saata – מַה־תַּעֲשֶׂה־לוֹ – sõna עָשָׂה tähendab «[midagi valmis/ära] tegema», «valmistama», «täide saatma», «lõpule viima».

Su ülekohus – רָשָׁעְךָ – sõna רָשַׁע tähendab «õelus», «kurjus», «ülekohus», «valelikkus», «ebaõiglus».

Ja...inimlast – וְלִבְרִאֲתָאִים – väljendit בְּרִאֲתָאִים võib tõlkida ka «Aadama poeg». Sõna אֲתָאִים – «inimene» – tähistab enamasti mitte konkreetset inimest, vaid inimest või inimkonda üldiselt.

Sisuline analüüs

Buuslase³ Eliihu, Baarakeli⁴ poja kõne hõlmab Iiobi raamatu kuus peatükki: Ii 32–37. Esmalt sõitleb Eliihu Iiobi kolme sõpra, et need ei suutnud Iiobit paika panna, ning seejärel noomib Iiobit ennast, kuna «too pidas ennast Jumalast õigemaks» (Ii 32:2).

Kõigepealt puudutab Eliihu nii Iiobi kui paljude teiste, eeskätt kannatavate inimeste etteheidet, et Jumal ei kuule neid ega vasta neile: «Mispärast sa riidled Temaga, kui Ta ei vasta inimesele iga sõna peale? Sest Jumal kõneleb ühel ja teisel viisil, aga seda ei märgata.» (Ii 33:13) Jumal kõnetab inimest nii teda karistades (ja kannatamagi pannes) kui talle armu heites – ikka selleks, et «tema hinge hauast tagasi tuua ja valgustada teda elu valgusega» (Ii 33:30).

Eliihu pöördub Iiobi poole äärmiselt otsekohele, isegi karmilt: «Pane tähele, Iiob, kuule mind, vaiki, et mina saaksin rääkida!» (Ii 33:31) Siiski ei puudu tema sõnades teatav kaastunne või vähemalt vastutulek ja valmisolek Iiobit mõista: «Kui sul on sõnu, siis vasta mulle, räägi, sest meeleldi annaksin sulle õiguse!» (Ii 33:32)

Peamine etteheide Iiobile on ühelt poolt see, et ta peab ennast Jumala ees õigeks (või koguni õigemaks kui Jumal), ning teisalt, et ta näib olevat arvamusel, nagu peaks Jumal ennast tema ees õigustama ning otsekui sõltuks Jumala otsused ja teod sellest, mida inimene teeb, tegemata jätab või soovib: «Iiob on öelnud: «Ma olen õige, aga Jumal on võtnud minult õiguse.» Kas on Iiobi sarnast meest, kes pilget joob nagu vett, kes läheb ülekohtutegijate kilda ja käib koos õelate inimestega. Sest tema ütleb: «Ei ole inimesel sellest kasu, et tal on sõprus Jumalaga!»» (Ii 34:5.7–9)

³ Buuslased on ilmselt Aabrami vennapoja Buusi (1Ms 22:21) järeltulijad, kuid nimi Buus tuleneb verbist בוּד – «põlgama», «häbistama» – ning tähendab kas «põlgus» või «põlatu».

⁴ Nimi בְּרַכְיָאֵל tähendab «Jumal õnnistab» või «Jumala õnnistatu».

Eliihu on kindel, et «Jumal ei tee ülekohtu ja Kõigevägevam ei väana õigust» (Ii 34:12). Vastupidi, kogu loodu võlgneb oma olemasolu Jumalale ning kui Jumal oma loodud unarusse jätab, siis nad häviksivad: «Kui Ta iseenesesse tõmbuks, oma Vaimu ja hingeõhu tagasi võtaks, siis heidaks kõik liha üheskoos hinge ja inimene saaks jälle põrmuks.» (Ii 34:14j) Jumal karistab kõlvatust ja õelust ning «ei ole pimedust ega varjulist paika, kuhu ülekohtutegijad saaksid peitu pugeda» (Ii 34:22) Kui Jumala ette tõuseb viletsate hädakisa, siis Ta võtab nende appihüüdeid kuulda (Ii 34:28), ning Ta andestab neile, kes oma pattu kahetsevad – isegi kui teised inimesed oma eneseõiguses Jumala teguviisi ei mõista: «Kui keegi ütleb Jumalale: «Ma olen eksinud, ma ei tee enam kurja; mida ma ei mõista, seda õpeta Sina mulle, ja kui olen ülekohtu teinud, siis ma seda enam ei tee!», kas Ta siis sinu arust peaks kätte maksma, sellepärast et sina ei ole sellega rahul?» (Ii 34:31–33)

Iiob on Eliihu sõnul mõistmatu ning «räägib palju Jumala vastu» (Ii 34:37), lisades seeläbi oma patule üha uusi üleastumisi. Iiobi sõnades, isegi tema palvetes, puudub tõeline alandlikkus ja ta ei ole valmis – võib-olla isegi suuteline – nägema ja tunnistama oma eksimusi ja küündimatust. Seejuures on äärmiselt irooniline, et Iiob süüdistab hoopis Jumalat ennast mõistmatuses ja ülekohtus: «Jumal on mind maha paisanud ja piiranud mind oma võrguga. Vaata, ma kisendan: «Vägivald!», aga ei saa vastust; hüüan appi, aga õigust ei ole. Jumal... võttis ära mu õiguse... ja Kõigevägevam... kibestas mu hinge. Ma hoian kinni oma õigusest ega jäta seda, mu süda ei laida mind ühegi mu elupäeva pärast.» (Ii 19:6j; 27:2.6)

Ühtlasi heidab Iiob Jumalale ette, et samal ajal, kui tema, õige, peab süütuna kannatama, ei tee Jumal midagi tõeliste süüdlaste karistamiseks, vaid näib neid pigem soosivat: «Miks jäävad õelad elama, saavad vanaks, võtavad isegi jõudu juurde? Nende sugu seisab kindlana nendega nende ees ja nende järglased on nende silma all. Nende kojad on säästetud hirmust ja Jumala vitsa pole nende peal.» (Ii 21:7–9)

Eliihu on võtnud ette veenda Iiobit tema sõgeduses ning näidata talle nii seda, milles seisneb tema patt, kui ka seda, miks Jumal toimib just nii, nagu Ta toimib (või miks Ta ei toimi inimeste ekslike ootuste kohaselt). Esimeseks sammuks õigele äratundmisele jõudmisel on nii enda kui Jumala realistlik hindamine: Eliihu annab oma sõnadega kõigiti mõista, et inimene ei ole Jumala kõrval mitte midagi. See tuleb esile juba sellest, kui võrd naeruväärne on arvata, nagu võiks inimesel olla mingit õigust Jumala ees, rääkimata sellest, et ta võiks olla Jumalast õigem – paraku väidavad kõik need, kes Jumalale etteheiteid teevad, kas teadlikult või alateadlikult just seda: mina tean, mis on mulle õige ja hea, ent Sina, Jumal, oled mulle ülekohtu teinud!

Iiobi sõgedus on veelgi lootusetum: ta on hakanud arvama, et kuna Jumal on tema suhtes ülekohtune, siis pole temalgi mingit mõtet näha vaeva patust hoidumiseks. Vastupidi, arutleb Iiob, ehk oleks mõistlik hakata elama nagu need, kes «laulavad

trummi ja kandle saatel ning tunnevad rõõmu vilepilli häälest... veedavad oma päevi õnnes ja lähevad rahus alla surmavalda... ütlevad Jumalale: «Tagane meist, sest Sinu teede tundmiseks pole meil lusti! Kes on Kõigevägevam, et peaksime Teda teenima? Ja mis kasu meil on, kui me Ta poole palvetame?» ... eks ole nende õnn nende endi käes...» (Ii 21:12–16)

Eliihu käsib Iiobil vaadata taevasse ja kinnitada oma pilk pilvedele, mis on temast kõrgemal (Ii 35:5) – või õigemini: mis on temast kõrgemad. Sõna קַיִשׁ – «pilv» – tähistab ka tolmu, põrmu, ja võib-olla on just siin Eliihu sõnade tõeline mõte: vaata neid tolmupilvi seal ülal taevast – needki on kõrgemad kui sina, sa tühine põrm!⁵

Kes sa selline oled? Mida sa endast mõtled? Need on küsimused, millega Eliihu Iiobile vastandub või teda lausa ründab: «Kui sina pattu teed, mida sa sellega Temale võiksid teha? Ja kui sinu üleastumisi on palju, mida sa nendega Tema vastu võiksid korda saata?» (Ii 35:6) See ei kehti muidugi mitte ainult patu ja ülekohtu, vaid ka õiguse ja näiteks ohvrite puhul: «Kui sa oled õige, mida sa Temale võiksid anda? Või mida olekski Tal võtta Sinu käest?» (Ii 35:7)⁶

Siin tuleb esile kristliku jumalakäsitluse juurde kuuluv põhjanev tõde: kuna Jumal on täiuslik, siis ei saa miski ega keegi Temast väljaspool olev Teda muuta, Talle midagi lisada – vastasel juhul ei oleks Jumal täiuslik. See ei tähenda aga, et Jumal oleks tuim ja osavõtmatu. Vastupidi, kuna Jumal on armastus, siis on osavõtlikkus ja halastus Tema olemuse lahutamatu osa. Jumal hoolib oma loodust, armastab Teda, hoiab, varjab, kaitseb ja õnnistab Teda – aga mitte vastusena millelegi, mida Ta esmalt oma loodult saaks, vaid ennetavalt ja täiesti omakasupüüdmatult, selle eest mingit tasu või hüvitust saamata.⁷ Jumal kuuleb inimeste – ka Iiobi – palveid mitte sellepärast, et inimesed oleksid seda väärt, vaid sellepärast, et Jumal on armastus ja halastus.

Just siin saab nähtavaks Iiobi tõeline probleem: erinevalt Jumalast, kes armastab oma loodut puhtalt sellepärast, et Ta on armastus, ei armasta Iiob Jumalat mitte armastuse pärast, s.t mitte Jumala enda pärast, vaid selle pärast, mida ta Jumalalt saab – ning niipea, kui ta sellest ilma jääb, hakkab ta Jumalas kahtlema, Talle etteheiteid tegema, Teda koguni süüdistama.

Küllap see ongi põhjus, miks Jumal lubas kõikvõimalikel kannatustel Iiobit tabada: mitte selleks, et Iiobi ustavust proovile panna (sest Jumal teab kõike ja Tal ei saanud olla

---

⁵ Vrd Js 55:9: «Sest otsekui taevad on maast kõrgemal, nõnda on minu teed kõrgemad kui teie teed, ja minu mõtted kõrgemad kui teie mõtted.»

⁶ Vrd Rm 11:35j: «Või kes on Talle midagi enne andnud, et talle tuleks tasuda? Jah, Temast ja Tema läbi ja Temasse on kõik. Temale olgu kirkus igavesti!»

⁷ «Selles on armastus – ei, mitte selles, et meie oleme armastanud Jumalat, vaid et Tema on armastanud meid ja on läkitanud oma Poja lepitushohvriks meie pattude eest. Meie armastame, sest Tema on meid enne armastanud.» (1Jh 4:10.19)

ühtegi kahtlust Iobi reaktsiooni suhtes), vaid selleks, et aidata Iobil tulla äratundmisele ning meelt parandada – äratundmisele justnimelt selles, kui küündimatu ning kui kaugel ta on tõelisest jumalatundmisest ja Jumala armastamisest.

Apostel Jaakobus ütleb: «Ärgu kiusatav öelgu: «Jumal kiusab mind!» Sest Jumalat ei saa kiusata kurjaga, Tema ise ei kiusa kedagi. Pigem on nii, et igaüht kiusab ta enese himu, ahvatledes ja peibutades.» (Jk 1:13j) See on suurepäraseks kommentaariks ja edasiarenduseks Eliihu sõnadele: «Su ülekohus mõjutab vaid sinusugust meest ja su õiglus inimlast.» (Ii 35:8)

Eliihu peab siin silmas nii seda, et inimene ei suuda oma tegudega, isegi oma õiguse ega ülekohtuga, Jumalat mõjutada ega muuta, kui ka seda, et samal ajal on inimese tegudel kahtlemata mõju teistele inimestele ja talle endalegi.⁸ See ei ole aga kõik, kuna õigus, mida inimene teeb, ja eriti ülekohus, mida ta kogeb, võib Jumala armu läbi osutada talle endale suurimaks õnnistuseks – siis, kui ta tuleb äratundmisele ning viimaks ometi siiralt küsib: «Kus on Jumal, mu Looja, kes öösiti põhjustab kiituslaule, kes õpetab meid rohkem kui loomi maa peal ja teeb meid taeva lindudest targemaks?» (Ii 35:10j)

Viimaks tuleb siitki astuda veel üks suur ja tõelist eneseületust nõudev samm ning ennast Jumala ette maha heites Iobi kombel tunnistada: «Ma võtan kõik tagasi ning kahetsen põrmus ja tuhas.» (Ii 42:6) Jumal teab kõike ja näeb kõike, meie «asi on Tema ees» (Ii 35:14) ning Ta ei taha karistada viha ega nuhelda ülemeelikust (Ii 35:15), vaid ootab, et me ütleksime lahti oma sõgedusest, võtaksime õpetust, paneksime «Tema sõnad oma südamesse» ja pöörduksime «tagasi Kõigevägevama juurde» (Ii 22:22j).

Jutluseks

Nelipühale järgneva viienda pühapäeva teemaks on EELK Kirikukäsiraamatu järgi «Halastage!» ning teemat sissejuhatav tekst on järgmine: «Inimese asi ei ole oma ligimest hukka mõista, sest üksnes Jumalal on õigus kohut mõista. Meid kutsutakse üksteisele andestama ning edendama õiglust ja headust. Me kuulume patuste inimeste kirikusse, kes elab Jumala andeksandmisest.»

EELK Kirikukäsiraamatu lugemiskava kolmanda lugemisaasta Evangeelium (Lk 13:1–5) oma kahe näitega inimestest, kes erinevatel põhjustel hukkusid, olemata «suuremad patused» või «suuremad võlgased» kui teised, sobitub taolise teemaasetusega suurepäraselt. Seejuures tuleb silmas pidada, et Evangeeliumi põhirõhk ei ole siiski mitte teiste üle kohtumõistmise probleemil, vaid sellel, et kõik inimesed on patused ning vajavad meeleparandust ja päästmist, et nad ei hukkuks.

---

⁸ Vrd Õp 9:12: «Kui oled tark, siis oled tark iseenese jaoks; ja kui oled pilkaja, siis pead sedagi üksinda kandma.»

Kolmanda lugemisaasta Epistel (Rm 14:13–19) arendab ligimese üle kohtumõistmisest hoidumise teemat edasi aruteluga selle üle, et ainuüksi patust hoidumine (rääkimata teatavate rituaalsete, näiteks toidueeskirjade järgimisest) ei tähenda veel, et inimene elaks armastuses ning Jumalale meelepärast ja Tema riigi väärilist elu. Olulisimaks põjenduseks, miks me ei tohi oma ligimese üle kohut mõista ega talle kiusatuseks saada, on Pauluse jaoks see, et Kristus on ka tema eest surnud.

Vana Testamendi lugemist jutluse aluseks võttes tuleb kõigi pühakirjalugemiste ühise sõnumina esile ühelt poolt tõdemus inimese – isegi patust hoiduda püüdva inimese – küündimatusest ja üha uuesti aset leidvast allajäämisest patule, milles äratundmisele jõudmine peaks muutma inimese alandlikuks ja motiveerima teda eesseisvale Jumala kohtule mõeldes loobuma oma ligimeste üle kohtumõistmisest. Teisalt aga esmapilgul varjatuks jääv sõnum Kristusest, kes on surnud kõigi inimeste, ka kõige nõrgemate, mõistmatumate ja patusemate eest (vrd Rm 14:15), meid oma ohvriverega päästnud ning meile uue elu kinkinud. Kui Vana Testamendi lugemine ei kõnele ka otseselt lunastusest ega andeksandmisest, siis on selles ikkagi juttu ülekohtust ja õigusest ning siit on otsetee Kristuse juurde, «kes on saanud meile tarkuseks Jumalalt ning õiguseks ja pühitsuseks ja lunastuseks» (1Kr 1:30).

Jutluse võib üles ehitada näiteks järgmiste punktidenä:

1. Inimesel pole Jumala ees mingit oma õigust ja mitte keegi pole Jumala ees õige. See tähendab, et Jumal pole inimesele midagi võlgu, meil ei ole mingit alust Temalt midagi nõuda – vastupidi, kõik, mis meil on ja mis me oleme, on Jumala kingitus. Paraku on inimkond Aadamast ja Eevast peale vastanud Jumala heldusele isekuse, tänamatuse ja sõnakuulmatusega, millele on samuti algusest peale lisandunud oma Loojale etteheidete tegemine või koguni Tema süüdistamine omaenda pattudes.⁹ Ka Iiob, keda iseloomustatakse kui vaga ja õiglast meest, kes kartis Jumalat ja hoidus kurjast (Ii 1:1), tegi paraku sedasama: hakkas teda tabanud kannatustes Jumalale etteheiteid tegema, ennast mitte ainult Tema ees õigeks, vaid koguni Temast õigemaks pidades, ja kahtles, kas on ikka mõtet hoiduda patust, kui sageli tundub, et ülekohtuste käsi käib paremini kui õigete oma.
2. Suurim õppetund, mille Jumal Iiobile andis, oli see, et Ta on armuline ja halastaja mitte sellepärast, mida Ta võiks inimestelt saada, vaid sellepärast, et halastus ja armastus kuuluvad Tema olemusse. Jumal teeb seda, mis on hea ja õige, sellepärast, et Ta on hea ja õige. See tähendab, et Jumala ees on kõik ühtviisi küündimatud ja vääritud – aga samal ajal tähendab see ka, et Jumal on valmis kõigile andestama ning neid oma armuandidega õnnistama. Jumal annab kõigile inimestele võimaluse pääseda sellest, mis on nende tõeline probleem: isekusest, enesekesksusest, iseene tarkusest ja omaenese õigusest, et nad saaksid tõelise õiguse ja tarkuse osaliseks.

---

⁹ «Naine, kelle Sa mulle kaasaks andsid, tema andis mulle puust ja ma söin.» (1Ms 3:12)

3. Selle eelduseks on äratundmisele jõudmine oma sõgeduses ja küündimatuses, arusaamine sellest, et oleme vaid tolm, ning põrmus ja tuhas kahetsemine. Meie, kristlased, teame, kellelt tuleb meie abi: selleks on meie Õnnistegija Jeesus Kristus, kes on andnud ennast meie eest, kannatanud tõeliselt õige ja süütuna, seejuures kedagi süüdistamata, pesnud oma püha ja kalli verega maha meie patusüü ning saanud meile tarkuseks, õiguseks, lunastuseks ja pühitsuseks. Kristus «loovutati meie üleastumiste pärast ja äratati üles meie õigekssaamise pärast» (Rm 4:25), et meil oleks rahu Jumalaga ning me ei hukkuks, vaid võiksime meelt parandada ja pääseda.